

смислової, діяльнісної, емоціонально-волевої регуляції), що являється передпосылкою успішної професіональної діяльності.

Результати статистическої обробки експериментального дослідження підтвердили необхідність використання в учебному процесі розробленої дидактическої системи формування технологіческої компетенції в процесі преподавання спеціальних дисциплін. Більше 80% студентів експериментальних груп виконали курсові роботи, в яких знайдені оригінальні технологіческі рішення, а 22% студентів проявили желание займатися науковою роботою і підготували доповіді на студентську наукову конференцію.

Предложено в результаті нашого дослідження організаційно-педагогіческі і дидактическі умови формування технологіческої компетенції в процесі преподавання спеціальних дисциплін, дозволять педагогам техніческіх вузів на науковій основі вирішити цю проблему, а реалізація практическіх рекомендацій по її проектуванню, конструюванню і реалізації буде сприяти ефективному використанню дидактическіх і інформаційних засобів в їх професіональній діяльності.

Дальніше вивчення проблеми може бути пов'язано з більш глибоким дослідженням закономірностей, принципів, умов індивідуалізації формування технологіческої компетенції з урахуванням особистісно-типологіческіх якостей майбутніх технологів в техніческому вузі, а також особливостей формування різних компонентів в структурі особистості професіонала в змінюючихся умовах професіональної діяльності, (інноваційний потенціал поліграфіческого виробництва).

Література:

1. Василек Л.Б. Професійна компетентність студентів як предмет психолого-педагогічного аналізу// Наука і сучасність: Зб. наук. праць Національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова. — К.: НПУ ім. М.П. Драгоманова, 2005. — Т. 48. — С. 22-32.

2. Дружилов С.А. Психологіческі проблеми формування професіоналізму і професіональної культури спеціаліста. — Новокузнецьк: ИПК, 2000. — 127 с.

3. Климов Е.А. Психология професіонала. — М.: Інститут практическої психології, Воронеж: НПО «МОДЭК», 1996. — 400 с.

У даній статті розглянуті необхідні дидактичні умови формування технологічної компетенції у процесі викладання спеціальних дисциплін на прикладі дододрукарської обробки текстової інформації студентам-технологам поліграфічного виробництва.

The article reveals necessary didactic conditions of the process of the shaping technological competency in process of the teaching of special discipline processing to text information student-polygraphic technologist.

УДК 378.14

С.І. Ткачов, Л.Г. Кайдалова
м. Харків, Україна

МЕТОДИЧНІ АСПЕКТИ ЛЕКЦІЙНОГО ВИКЛАДАННЯ ПСИХОЛОГІЇ ІНОЗЕМНИМ СТУДЕНТАМ

Постановка проблеми. Сучасна вища освіта України знаходиться в умовах динамічних змін, що зумовлені реалізацією положень Болонської декларації та інтеграцією в європейський освітній простір. Удосконалення навчально-виховного процесу потребує вирішення більш широкого кола завдань, що пов'язані з проблемами освітньої інтеграції, а саме "підготовка викладачів до роботи в умовах реформування освітніх процесів, підвищення якості підготовки майбутніх фахівців, упровадження сучасних освітніх інновацій у навчально-виховний процес, оновлення змісту навчання тощо. Одним із таких завдань є підвищення якості викладання психології іноземним студентам, які здобувають

освітньо-кваліфікаційний рівень «магістра фармації» у Національному фармацевтичному університеті.

Зазначена проблема не є для вищої фармацевтичної освіти зовсім новою чи винятковою. Підвищення якості підготовки іноземних студентів у вищих навчальних закладах є вимогою сьогодення і в сучасних умовах підготовки сучасних фахівців набуває актуальності й посиленої уваги.

Результати досліджень. Аналіз досвіду проведення лекційних занять з психології для іноземних студентів дозволяє узагальнити та висвітлити досвід кафедри педагогіки і психології, сформулювати деякі практичні рекомендації для студентів та викладачів, які прагнуть вдосконалення своєї діяльності.

У навчальному плані на викладання дисципліни «Психологія» передбачено 1,5 кредити, що складає 54 години, із них: 24 аудиторних години, в т.ч. 16 годин лекцій, 8 годин семінарських занять.

Умовно шляхи досягнення більш ефективної навчально-виховної роботи з іноземними студентами можна поділити на три етапи. На кожному із етапів планувалося досягнення конкретних завдань, які можна сформулювати таким чином:

1. Формулювання теоретичних знань, практичних умінь та навичок.
2. Усвідомлення можливих бар'єрів у навчальній взаємодії (культура, мова, мотиви поведінки та дій іноземних студентів).
3. Реалізація комунікативної стратегії під час лекцій.

Насамперед необхідно усвідомити, що в навчально-виховній роботі з іноземними студентами можуть бути постійно або ситуативно присутні певні бар'єри. Основні з них такі: різний рівень володіння студентами мови викладання. Тому зміст лекції має бути чітким, по суті спрямованим на висвітлення положень і змісту навчальних питань, щоб забезпечити доступність і зрозумілість необхідної інформації для всіх студентів. У той самий час, недоцільно орієнтуватися тільки на студентів з низьким рівнем мовних умінь і навичок. Треба використовувати можливості мовного рівня всієї аудиторії й пропонувати окрім запису основних положень навчального матеріалу експрес-обговорення у вигляді прикладів, життєвих ситуацій, а також певних міркувань і власних думок студентів. Наступним бар'єром дуже часто є мотивація поведінки іноземних студентів під час заняття. В цьому випадку важливо, щоб з перших хвилин спілкування в аудиторії діяли аргументовані вимоги викладача щодо обов'язкового запису навчальної інформації й поважного ставлення до усіх учасників навчально-виховного процесу. В цьому випадку викладач повинен діяти стримано, дотримуватися педагогічного такту, але бути вимогливим, вольовим і внутрішньо «незламним» [7]. Вимога викладача може набувати приблизно такої аргументації: «Ми тут для того, щоб навчатися. Я виконую свій професійний обов'язок і прагну допомогти Вам у оволодінні знань, умінь та навичок. Не треба марнувати час і відкладати навчання у формі сподівання на те, що конспект лекцій потім можна буде переписати. Час спливає швидко, а наявність конспекту на підсумковому занятті є свідченням Вашої навчальної роботи на лекційних заняттях. Наприкінці заняття ви відчуєте, що отримали нові знання, можливість краще розуміти себе в психологічному відношенні. Цікаво сьогодні буде визначити найбільш активних і зацікавлених у навчанні студентів».

В окремих випадках іноді буває доцільним використати ситуацію очікування, поки усі студенти не будуть готові до сприйняття й ведення письмових записів. Для закріплення своїх вимог і настанов інколи можна застосовувати вибірковий контроль ведення конспекту лекцій з подальшою фіксацією результатів перевірки у журналі обліку занять.

Таким чином, у загальних випадках можна пропонувати чіткий і усталений підхід до змін в мотивації навчання для іноземних студентів. Це педагогічний такт у поєднанні з вимогливістю до кожного студента, спокійна і впевнена аргументація щодо позиції – «усі навчаємося разом і допомагаємо одне одному питаннями, прикладами, думками і поясненнями», що призводить до діалогового характеру проведення лекції, який дозволяє реалізовувати зворотній зв'язок і аналізувати ступінь розуміння лекційного матеріалу» [2].

Зрозуміло, що реалізація вище наведених рекомендацій вимагає попередньої підготовки викладача до сприйняття і взаємодії аудиторії іноземних студентів. Для цього доцільно провести короткі співбесіди з деканом, кураторами і заступником деканом факультету, які нададуть можливості отримати певну інформацію про особливості саме того або іншого курсу чи окремого студента. Доповненням до одержаної інформації будуть результати співбесіди з викладачами, які вже проводили заняття з цими студентами. Не

завадить і вивчення культурних релігійних традицій тих країн, звідки на навчання приїхали іноземні студенти [1; 3; 5].

Наступним кроком підготовки викладача може бути використання аутотренінгу, за допомогою якого можна досягнути необхідного настрою, впевненості, концентрації уваги й психологічно врівноваженого стану. У цьому випадку можна, наприклад, застосувати сучасну і досить поширену сьогодні методику особистісного розвитку, як НЛП (нейролінгвістичне програмування) [4].

Нарешті, на наступному етапі, який раніше було визначено як реалізація комунікативної стратегії лекційного заняття, вже підготовлений викладач може ефективно використати відомі й описані в психолого-педагогічній літературі етапи спілкування:

- комунікативна атака;
- створення ініціативи у спілкуванні;
- управління налагодженою взаємодією;
- вихід із навчальної комунікації.

Досвід лекційних занять з психології для іноземних студентів свідчить, що зазначені етапи спілкування можливо здійснити за таким алгоритмом: у перші хвилини зустрічі створюється позитивна атмосфера навчання, викладач висвітлює готовність і зацікавленість щодо майбутніх навчальних результатів студентів, бажає успіху і коротко, але дуже чітко висвітлює організаційні і навчальні вимоги. При цьому доброзичливість поєднується з високою вимогливістю – на лекції навчаються всі: неодмінно уважно слухати, записувати запропоновані викладачем положення, відповідати на питання, наводити приклади.

Переважає більшість лекцій мають діалоговий характер. Це лекції з тем – «Розвиток психіки і свідомості», «Діяльність і спілкування», «Пізнавальні процеси», «Професійне спілкування». Такі лекції дозволяють уникати пасивного сприйняття інформації студентами, спонукає їх до активної діяльності. Більшу частину навчального часу студенти слухають і занотовують матеріал. Але під час заняття студентам ставляться питання, їм пропонується навести реальні життєві приклади, що ілюструють теоретичні положення. Діалоговий характер лекційного заняття дозволяє:

- контролювати рівень свідомого сприйняття і необхідної уваги;
- одержувати зворотний зв'язок щодо розуміння студентами навчального матеріалу;
- створювати «ситуації успіху» у навчанні;
- реалізувати прикладний характер психологічних знань у майбутній професійній діяльності;
- зацікавити студентів практичною можливістю використання теоретичних знань у повсякденному житті.

На лекціях, які є інформаційними, зокрема, таких як «Предмет, структура і функції психології» інформація подається у формі співбесіди зі студентами. За допомогою викладача аудиторія визначає ці групи й складає загальну психологічну характеристику кожної з них. Після обговорення цього питання студенти потім самостійно записують основну інформацію цієї частини лекційного заняття. Відсутність традиційного диктування вимагає у цьому випадку від студентів самостійності у навчанні, а також свідомому і активному засвоєнню навчального матеріалу. Під час такого елемента лекційного заняття викладач шляхом спостереження за студентами одержує певну інформацію, яка може бути систематизована у вигляді відповідей на такі запитання: «Чи всі студенти були уважними під час обговорення?», «Чи виникають труднощі у самостійних записах навчального матеріалу?», «З чим можна пов'язувати ці труднощі – з неухважністю, з низьким рівнем письмових умінь і навичок, з небажанням і низькою мотивацією або з іншими причинами?» [5].

Під час проблемної лекції з теми «Психологія сім'ї» викладачем пропонується обговорення проблемних питань; наводяться ще не вирішені питання; розглядаються окремі найважливіші питання із зазначеної теми. Навчальна тема розглядається як наукова проблема із демонстрацією тенденцій психологічної науки.

Лекція «Кризи і конфлікти в житті людини» є заключно-узагальнюючою, під час якої подаються узагальнені висновки щодо змісту викладеного матеріалу.

Студентам демонструється результат систематизації їх знань, досягнень, проблем та ін.

Успіх проведення лекції викладачем і рівень засвоєння навчального матеріалу студентами зумовлені такими чинниками:

- відповідність обраного типу лекції і прийомів подання навчального матеріалу;

– відповідність змісту матеріалу цілям підготовки та освітньо-кваліфікаційній характеристиці;

– готовність аудиторії до безпосереднього контакту з викладачем, до проблемно-пошукової діяльності.

У цілому, можна зазначити, що прагнення викладача до вдосконалення методичного рівня і ефективності лекційних занять потребує постійного аналізу відповідного педагогічного досвіду і застосування самоаналізу проведених занять. Суттєвим доповненням щодо пошуку оптимальних методів й прийомів проведення лекційних занять з іноземними студентами є вивчення психолого-педагогічної літератури, активний обмін досвідом з іншими викладачами, проведення індивідуальних бесід зі студентами-іноземцями безпосередньо після лекційних або під час консультацій з приводу розуміння навчального матеріалу та їхнього побажання щодо висвітлення додаткових питань навчальної дисципліни.

Висновки. Досвід проведення лекційних занять зі студентами-іноземцями, методика викладання лекцій не можуть у даному випадку носити характер тотальних рекомендацій і узагальнених висновків, тому що йдеться про досвід, який обмежено незначним терміном викладання в рамках вивчення певної навчальної дисципліни – психології. Проте цілком можливо те, що творче використання і модернізація викладених методів й прийомів напевне дозволять вдосконалити окремі методичні елементи і етапи проведення лекційних занять з іноземними студентами у викладанні інших навчальних дисциплін.

Подальші дослідження передбачається проводити у напрямі вивчення та висвітлення досвіду проведення семінарських та практичних занять з психолого-педагогічних дисциплін, організації самостійної роботи, контролю та оцінювання рівня навчальних досягнень іноземних студентів.

Література:

1. Клепко С.Ф. Интегративна освіта і поліморфізм знання. – Київ-Полтава- Харків, 1998. – С.291-294.
2. Занюк С.С. Психологія мотивації: Навч. посіб. – К.: Либідь, 2002. – С. 165-169.
3. Антес П. Религии современности. История к вере. – М.: Прогресс-Традиция, 2001. – С. 99-136.
4. Андреас С., Фолькнер И. НЛП. Новые технологии успеха. – К.: «София», 2001. – С. 208, 267.
5. Димитриус Э., Мазарелла М. Читатъ человека как книгу. – М.: ЭКСМО- Пресс, 2002. – С. 81,180.
6. Человек как субъект культуры / Отв. ред. Э.В. Сайко. – М.: Наука, 2002. – С. 390, 394.
7. Шейнов В.П. Психология влияния: Скрытое управление, манипулирование и защита от них. – М.: Ось-89, 2002. – С. 90-102, 282-304.

In article methodical approaches and experience of carrying out of lectures on psychology to foreign students at National pharmaceutical university are shined. Dialogue, problem and final-generalizing lectures have the greatest distribution.